

เทศน์เช้า วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาพูดธรรมะ ธรรมะเป็นความเสมอภาค ธรรมะ เห็นไหม เราเรียกรื่องความเป็นธรรมกัน เราจะเรียกรื่องความเป็นธรรม เพราะความเป็นธรรม เวลาเราเสียเปรียบนี้เราเรียกรื่องความเป็นธรรม แต่เราเวลาเราได้เปรียบ เราจะไม่เรียกรื่องความเป็นธรรมเลย เพราะว่าเราเป็นผู้ได้ใจ ถ้าเราเป็นผู้ได้ เราคิดว่าเราเป็นผู้ได้ แต่ธรรมะไม่เป็นอย่างนั้นนะ

ไฟ อยู่ในที่ลับก็ร้อน อยู่ในที่แจ้งก็ร้อน ไฟคือร้อนหมด กรรมคือการกระทำ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว นี่เป็นสังขธรรมความจริงนะ แล้วเราเชื่อมั่นมาก ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว แล้วทำดี ธรรมะย่อมคุ้มครองอีกต่างหาก ผู้ที่รักษาศีลนะ มีศีล ศีลย่อมปกครองผู้นั้น ปกครองผู้นั้นเพราะอะไรล่ะ เพราะเราไม่ได้ละเมิดเขา เราไม่ได้ทำลายเขา สิ่งที่เราไม่ได้ละเมิดเขาเลย เราไม่ทำลายเขาเลยนี่ สิ่งนี้มันเป็นคุณธรรมของเรา

แล้วเวลาลึ่งที่ว่าเราไปเสียเปรียบเขานี้ ไอ้เรื่องนั้นมันเป็นเรื่องของโลกใช้ไหม ฟังสิว่าเรื่องของโลก เรื่องของโลกให้เป็นความเสมอภาค เป็นไปไม่ได้ อย่างเช่นเขาออกไปวัดป่า ไปดูพระป่า นี่นะให้ดูส้วมใช้ไหม ส้วมนี้จะสะอาดมาก ส้วมสะอาดต่างๆ แล้วเวลาถ้าเราเป็นปุถุชน เราเป็นคฤหัสถ์ การทำความสะอาดส้วมนี้มันเป็นเรื่องของกรรมกร เป็นเรื่องของคนชั้นต่ำ แล้วทำไมเราต้องไปทำอย่างนั้น

ถ้าเราอยู่คนเดียวล่ะ เราเป็นเจ้าของอาศัยอยู่คนเดียว เราทำได้ทั้งหมดล่ะ สิ่งที่เราทำได้หมดเห็นไหม คือว่าเราทำได้ทั้งหมด เหมือนกับเราขึ้นอยู่บนขาของตัวเอง แต่ถ้าเราทำไม่ได้ล่ะ ถ้าเราทำไม่ได้ เราว่าเป็นทางโลก โลกเขามีสูงมีต่ำไ้ แต่ธรรมไม่มีสูงไม่มีต่ำ เวลาชั่ววัตรปฏิบัติทา เวลาไปในวัด เวลาไปทางโลกเขา อยู่บ้านนะ ถ้าลูกคนไหนดี ครอบครัวนี้เด็กดี ให้ดูพ่อคุณแม่ พ่อแม่เขาสั่งสอนลูกเขาดี ลูกเขาถึงเป็นคนดี

แต่พ่อแม่เขาเป็นคนดีนะ เขาพยายามสั่งสอนลูกเขา แต่ลูกเขาเกรงโดยนิสัยของเขานี้ พ่อแม่ดีขนาดไหนก็เอาไม่อยู่ แต่ในประเพณีเขาก็ว่ากัน ถ้าลูกคนนั้นนิสัยดี พ่อแม่เขาเลี้ยงของเขามาดี ไปวัดก็เหมือนกัน ไปวัดนะ ถ้าเข้าไปในวัดให้ดูเณรน้อย ให้ดูพระเล็กเณรน้อย ถ้าพระเล็กเณรน้อยเขามีระเบียบมีวินัยของเขา ความเป็นอยู่ของเขานี้สมบูรณ์ของเขา นั่นละเจ้าอาวาสพอใช้ได้ แต่ถ้าไปถึงวัดแล้วนะ เณรน้อยเขาโดนทิ้งโดนขว้าง สิ่งใดโดนทิ้งโดนขว้าง นี่มันเป็นความรับผิดชอบ โลกเขาดูกันออก

แต่เวลาว่าเป็นทางโลกมีสูงมีต่ำ ว่าคนนั้นมีสูง คนนี้มีต่ำ...สูงต่ำไม่สำคัญ สำคัญแต่ที่เราเกิดมานี้เรามีความสุขของเราไหม ถ้าเรามีความสุขของเรา เราเกิดมานี้เราต้องหาโอกาสของเรา เวลาเราขับรถไปนี่ หรือเราประสบอุบัติเหตุ มันแสบเดียวนะ กรรมเวลาให้ผลนี่มันให้ผลแปลกประหลาดมหัศจรรย์มาก เราตั้งใจ เราตั้งใจขนาดไหน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อนจะปรินิพพานนะ “ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด” ความประมาทนี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสั่งเสียเป็นครั้งสุดท้ายแล้วว่าเราไม่ให้ประมาท ขนาดเราไม่ประมาทขนาดไหน เรายังรักษาดีของเราขนาดไหน เวลาเราประสบอุบัติเหตุเราก็ประสบอุบัติเหตุ เราอยู่เฉยๆ นะ เราขับรถไปบนถนน เขามาชนเรามันก็สภาวะกรรม เราไม่ประมาทขนาดไหนแต่เรื่องของโลกมันเป็นสภาวะกรรม กรรมมันให้ผลขนาดนั้นนะ ถ้าถึงเวลากรรมมันให้ผลนี่มันเรื่องของการสุคติวิสัย แต่การสุคติวิสัยนี้ไม่ใช่ยอมจำนนนะ

เวลาไปวัดนะ ถ้าวัดไหนบอกว่าต้องยอมรับสภาวะกรรม ยอมรับกรรมนี้จะไม่ไปวัดนั้น ไม่ไปวัดนั้น นี่เห็นว่าเป็นความยอมจำนน...ไม่ใช่ยอมจำนน สิ่งนี้มันเป็นสุคติวิสัย ทำไมผู้บริหารถึงจะต้องมีพรหมวิหาร ๔ ละ สิ่งที่มีพรหมวิหาร ๔ เพราะมันเรื่องของความสุคติวิสัย มันเป็นไปได้ พรหมวิหาร ๔ คืออุเบกขาใจ สิ่งที่อยู่เบกขา เพราะถ้าเราไม่อุเบกขานี้เราจะแบกโลก แล้วเราจะทุกข์ของเรามาก ทุกข์จนวันตายนะ เพราะเราต้องการให้เป็นสภาวะแบบนั้น มันเป็นไปได้

คนเกิดมาแล้วต้องตายทั้งหมด สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจังทั้งหมด สิ่งที่เป็นอนิจจังนี่มันเป็นเรื่องของศีลธรรมจริยธรรมในหัวใจของเรา แต่ในเมื่อเราเป็นผู้บริหารเราก็ต้องบริหารสิ่งนั้น คอนโทรลสิ่งนั้น บังคับสิ่งนั้น ทำให้สิ่งนั้นไปถึงเป้าหมายของเราให้ได้ เห็นไหม นี่เรื่องของโลก เรื่องการอยู่อาศัย เรื่องความเป็นไปของโลกใจ

สิ่งที่เป็นของโลก เห็นใหม่ โลกถึงเป็นเรื่องส่วนหนึ่ง ธรรมเป็นเรื่องส่วนหนึ่ง จะเอามา ผูกพันกันไม่ได้ ถ้าเอาเรื่องของโลก เอาเรื่องของธรรมมาผูกกันนะ เราจะก้าวเดินไปไม่ได้เลย เพราะอะไร มันต้องมีจากมรรคหยาบ มรรคละเอียด

เวลาพูดกันเรื่องของปัญญา ทุกคนว่าตัวเองมีปัญญา มีความเข้าใจทั้งหมดเลย แต่ปัญญา อย่างนี้ ผู้ที่ปฏิบัติในหัวใจจะคิดหัวเราะเลยนะ เพราะอะไร เพราะปัญญาอย่างนี้มันไม่ใช่ปัญญา ชำระกิเลสหรอก ปัญญาอย่างนี้เป็นโลกียปัญญา ปัญญาของโลกเขา แต่ก็ต้องคุยกันตรงนี้ ต้อง เริ่มต้นจากตรงนี้ไง

หนึ่ง เวลาเราเป็นคฤหัสถ์ เราออกประพฤติปฏิบัติ เรามีศรัทธามีความเชื่อ เพราะอะไร เพราะเวลาเรื่องของชีวิตเป็นไปมันก็จะเป็นกลุ่มๆ คอนๆ อย่างนี้ แล้วมันทำให้เราเบื่อหน่าย สิ่ง ที่เบื่อหน่าย แล้วเวลาเบื่อหน่ายเราต้องเจอสภาพนี้อีก เราต้องการใหม่ ถ้าเราไม่ต้องการเจอสภาพนี้ อีก มันจะมีสิ่งใดแก้ไขล่ะ ถ้ามีสิ่งใดแก้ไขนี้เราก็จะออกประพฤติปฏิบัติ ออกประพฤติปฏิบัติเพื่อ เข้ามาแก้ชำระจิตใจอันนี้ไง

ถ้าชำระจิตใจอันนี้ นี่ปัญญาอย่างโลก ปัญญาอย่างที่ว่านี้ สิ่งที่เราคิดอยู่นี้คืออะไรล่ะ ที่ว่า เราเห็นสภาวะเราเบื่อหน่าย สิ่งทีเบื่อหน่าย มันก็คือปัญญานี้แหละ แต่ปัญญาอย่างนี้เป็นปัญญา ศรัทธาทางโลก เป็นโลกียปัญญา แล้วเราทำความสงบของใจ นี่เราตั้งใจ เรามีสติมาก เราพยายาม ประพฤติปฏิบัติ ทำไมมันไม่เป็นไปตามที่เราหวังล่ะ? มันไม่เป็นไปตามที่เราหวังเพราะมันฟุ้งซ่าน มันเป็นไป

ทำไมเรามีปัญญามาก เราตั้งใจมาก ทำไมเอาไว้ไม่อยู่ล่ะ? เพราะสติเราไม่พอ พอสติเราพอ สติเราดีขึ้น เป็นสติ มหาสติ สติอัตรโนมัตติ มันจะละเอียดเข้าไปเป็นชั้นๆ เข้าไป สิ่งทีเป็นชั้นๆ เข้า ไป นี่ปัญญาอย่างที่ว่ามันจะเริ่มการชำระกิเลสมันจะเกิดตรงนั้นไง

จากปุถุชนคนหนาด้วยกิเลส คือไม่สามารถควบคุมใจของตัวเองได้ ปุถุชน สิ่งทีกระทบ แล้วมันไปหมด เพราะอะไร เพราะมันเหมือนไม้ดิบๆ ไม้ดิบคือจิตใจธรรมชาติของเรานี้ เรา ต้องทนคน เราต้องรับรู้สิ่งต่างๆ สิ่งทีมากระทบแล้วเราต้องวิจัยออกได้ วิเคราะห์ออกได้ว่าสิ่งนั้น คืออะไร นี่คืือว่าเราอยู่ในโลกเราต้องทนเขาทั้งหมด

เวลาเรามาทำความสงบนี้มันไม่มีใครมาพูดกับเราเลยละ เรานั่งอยู่เฉยๆ นี่ หัวใจมันไปเอาแต่อดีตอนาคตตั้งแต่เมื่อไหร่ เอามากว่านมาใส่หัวใจนะ มันพุ่งซ่านไปหมดเลย มันเอาไว้ไม่อยู่แล้วปัญญอย่างนั้นจะเอาความคิดอันนี้ไว้ได้ไหมละ? มันเอาไม่ได้ เอาไม่ได้มันต้องมีสติขึ้นมาให้มากขึ้นๆ มันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา นี่เป็นปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา ปัญญามันจะละเอียดเข้าไป

นี่มันถึงว่า ปัญญาอย่างหยาบๆ ก็มี ปัญญาอย่างกลาง ปัญญาอย่างละเอียด ปัญญาอย่างละเอียดสุด เวลาจะชำระกิเลส ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติจะเห็นความเป็นไปของปัญญาที่มันพัฒนาขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป เห็นไหม นี่การเลี้ยงใจนะ

ความเป็นเสมอภาคทางโลก นี่เราเลี้ยง ไปวัดไหนให้ดูณเอน้อย ให้ดูพระอยู่ในวัดนี้มีความอบอุ่นไหม มีความเป็นไปได้ไหม ถ้าเป็นไปได้นี้หัวหน้ามีธรรม ถ้าหัวหน้าไม่มีธรรม เห็นไหม ลำเอียงเพราะรัก ลำเอียงเพราะชัง ลำเอียงทั้งนั้นเลย ลำเอียงเพราะอะไร ลำเอียงเพราะว่าให้เขามาเป็นฐานให้ตัวย่นขึ้นไปไง ตัวเองต้องมีฐานย่นขึ้นไป

ในเรื่องของโลกจิตวิทหายอยู่แล้ว จิตวิทยา เวลาถึงที่สุดแล้วทุกคนอยากมีชื่อเสียง ทุกคนอยากให้เขานับหน้าถือตา ทุกคนอยากๆ อยากเป็นเรื่องของกิเลสทั้งหมดเลย แต่ทุกคนไม่สามารถไม่มีความอยากเข้ามาชำระกิเลส ทุกคนไม่มีความอยากเข้ามาดูความเปลี่ยนแปลงของใจ ทุกคนไม่อยากเข้ามาดูความคืบหน้าของใจ

เห็นไหม ความคืบหน้าของใจ ถ้าใจมันหมดความรักความผูกพัน สิ่งนี้เป็นความรักความผูกพันนะ หมด ชำระกิเลสออกไปทั้งหมดด้วยปัญญาญาณจากภายใน มันจะเกิดความเมตตาใจ ถ้ามีความเมตตาที่สั่งสอนสัตว์โลก เป็นที่อยู่ของสัตว์โลก ไม่เบียดเบียนตนก่อน ถ้ายังเบียดเบียนตนก่อน มีความลำเอียงในตัวเองก่อน มีความรักความผูกพัน ความอาลัยอาวรณ์ในตัวเองก่อน มันจะลำเอียงไปตามสภาวะแบบนั้น

แต่ถ้าไม่ลำเอียงสภาวะแบบนั้น เห็นไหม มันสมควร นี่ถึงเป็นธรรมแล้ว มันสมควรไหม สิ่งนี้มันเป็นที่มีความละเอียดย่อน ควรจะให้ผู้ที่สติสัมปชัญญะได้ทำงานขึ้นนี่ สิ่งนี้เป็นความหยาบควรจะให้คนนี้ทำงานขึ้นนี่ เห็นไหม เวลาอย่างนี้ไม่ใช่ความลำเอียง มันเป็นความว่ารู้จักการบริหาร รู้จักการจัดการให้เข้ากับสมประโยชน์กับสิ่งนั้น ถ้าเข้าสมกับสิ่งนั้น อันนี้เป็นธรรม

สิ่งที่เป็นธรรมดา แต่โลกมันจะติมันจะเตียนไปทั้งหมดเลย แล้วปัญญาอย่างหยาบ ปัญญาอย่างกลางก็ไม่เข้าใจ เวลาเทศน์ว่าการนะ ปัญญาคือความคิดเรานี้แหละ นี่ความทุกข์เกิดขึ้นแล้วดับทุกข์...มันดับไปไหน พอมันปล่อยวางแล้วมันมีความอาลัยอารมณ์อยู่ใน มันมีความเฉา ความส่องใสอยู่ในหัวใจ ความนี้มันยังอยู่ในหัวใจ มันเป็นไปไม่ได้ ปัญญาอย่างนี้ชำระกิเลสไม่ได้ แต่ปัญญาอย่างนี้เป็นการสร้างศรัทธาได้

การสร้างศรัทธาสร้างความเชื่อของเราให้เรามีหลักความเชื่อของเรา มีความเป็นผู้ที่มีมานะอดทน ความเพียรชอบ ถ้าเรามีความเพียรชอบขึ้นมา พอเราพัฒนาเข้าไปเห็นความเป็นไป มันจะเห็นปัญญาจากภายใน ปัญญาจากภายในมันจะควบคุมความคิดได้แล้ว สิ่งที่ควบคุมความคิดได้ สิ่งที่เป็นความคิดนี้มันอนิจจัง สิ่งที่อนิจจังนี้ถ้าปัญญามันทันนะ ถ้าไม่ทัน อนิจจังก็เป็นอนิจจังสิ แต่สัญญาที่มันก็คิดไปเรื่อยแปดแล้ว อนิจจังก็เอามาช่วยไม่ทันหรือก อนิจจังก็มาเหนี่ยวรั้งความคิดนี้ไม่อยู่หรือก เพราะอะไร เพราะกิเลสมันขับใสออกไปก่อน พลังงานมันพุ่งออกไปแล้วมันใสออกไปแล้ว แต่ถ้าเราใช้ฝึกฝนเข้ามา มันถึงว่าเป็นประสบการณ์ของตัวเอง

สมาธิ เงินก็ซื้อไม่ได้ มรรคผลนิพพาน เงินก็ซื้อไม่ได้ สิ่งใดซื้อหาไม่ได้ ใหว่วานไม่ได้ อ่อนวอนไม่ได้ ขอไม่ได้ ใครเป็นผู้ที่ประพฤติกฎปฏิบัติจะเข้าถึงใจดวงนั้น ใจดวงที่มีความทุกข์ร้อนอยู่นี้แหละ

ว่าดับทุกข์ๆ ใฮ้ที่ดับทุกข์ดับที่ปาก มันก็ดับเงาแน่นนะ ดับไม่ได้

ถ้าจะดับทุกข์มันต้องย้อนกลับเข้ามาเกิดภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญญาจะเกิดขึ้นมาเห็นกาย เวทนา จิต ธรรม พุคนี้ง่ายๆ แต่การเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เห็นยากมาก เห็นยากเพราะอะไร เพราะมันเห็นจากตาของใจ ไม่ใช่เห็นจากตาสามัญสำนึกนี้ สามัญสำนึกนี้มันเห็นขึ้นไปมันเห็นเป็นเรื่องของโลกใจ โลกก็ต้องอาศัยกัน สื่อความหมายกันอย่างนี้ นี่สมมุติโลก

แต่ถ้าเห็นจากภายในมันจะเห็นแล้วมันสะท้อนหัวใจ ใครเห็นกายมันจะสะท้อนกิเลส มาก สะท้อนไคโนเสาร์ที่มันนอนชบอยู่ในหัวใจนั้น ภาวสวะคือภพของใจ คือฐานของความคิด คือฐานของความเริ่มต้น คือจิตปฏิสนธิ จิตที่พาเกิดพาตายตัวนี้ ถ้าจิตใจดวงนี้มันเห็นกายสภาวะแบบนั้น มันจะทำให้หัวใจนี้สั้นไหว การสั้นไหวอันนั้นมันจะเป็นการยืนยันว่าเราเห็นกายจริง เห็นจิตจริง เห็นเวทนาจริง เห็นธรรมจริง

ถ้าเห็นธรรมจริงนะ วิปัสสนาจะเกิดขึ้น ภาวนามยปัญญาเกิดตรงนั้น จะเกิดการทำลายกันตรงนั้น จะเกิดภาวนาย้อนขึ้นไปทำลายจิตดวงนั้น แล้วจะปล่อยวางๆ ตลอดไป การปล่อยวางนี้ปล่อยวางโดยตทั้งคปทาน การปล่อยวางนี้ปล่อยวางโดยที่ว่ามีเหตุไม่มีผล ปล่อยวางขนาดไหนก็แล้วแต่ ถ้าคนผลอมันจะหลุดออกไปข้างนอก ถ้าคนไม่ผลอมันจะย้อนกลับเข้ามาจากภายใน จะเข้าไปชำระบ่อยครั้งเข้าๆ จนสมุจเฉตคปทาน

ตทั้งคปทานเป็นการปล่อยวางอย่างหนึ่ง เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ไม่ใช่สมุจเฉตคปทาน

ตั้งแขนขาต กิเลสขาดออกไปจากใจตั้งแขนขาต อย่างนี้ต่างหากถึงเป็นการชำระทุกข์

ความเสมอภาคตรงนี้เท่ากันหมด ทุกคนมีหัวใจหมด ทุกคนสละทานเพื่อมรรคผลอันนี้ เราพยายามชำระขึ้นไปเพื่ออันนี้ เป็นความสุขอย่างยิ่ง ถ้าความสุขเกิดจากใจ ถึงที่สุดแล้วจะไม่เกิดไม่ตายนะ จิตนี้จะพ้นออกไปจากกิเลสนะ นี่ความเสมอภาคเสมอภาคตรงนี้

โลกมีสูงมีต่ำ การประพฤติปฏิบัติก็มีจริตนิสัยหยาบละเอียดต่างกัน แต่เวลาถึงที่สุดแล้วจะมีเสมอภาคกันด้วยความบริสุทธิ์ผุดผ่องในหัวใจนั้น ความสุขอันอย่างยิ่งจะเกิดจากตรงนั้น จาก การดำเนินชีวิต จากการประพฤติปฏิบัติของเรา จากการสละทาน สีล ภาวนา เกิดขึ้นมาจากใจของเรา แล้วเราจะเป็นชาวพุทธแท้ เราจะเป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่อ้อนวอนเอา ไม่ขอจากใคร เพียงแต่ฟังครูบาอาจารย์ ให้ครูบาอาจารย์ชี้แนะเท่านั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทาง แล้วเราจะก้าวเดินไปถึงเป้าหมายของเรา นี่คือเป้าหมายชีวิตของชาวพุทธเรา เอวัง